

VIKTOR KRAVCSENKO: ÉN A SZABADSÁGOT VÁLASZTOTTAM - HÁTTÉRINFORMÁCIÓK

Néhány évvel ezelőtt a világ jó néhány pontján ismét intellektuális viták tárgyává lett az ún. „Kravcsenko-ügy”, miután elsőként a volt kommunista blokk országai közül egy lengyel kiadó jelentős sajtóvisszhang mellett 2008-ban közreadta Kravcsenko vádirattal felérő önéletrajzát. A könyvre irányuló új figyelmet tovább fokozta a 2009 - ben megjelent John Fleming ideológiatörténeti bestsellere, az „Anti-kommunista kiáltvány: négy könyv, amelyik meghatározta a hidegháborút”.

Magyarországot azonban elkerülték ezek a viták – igaz, maga a könyv is. Mai aktualitásának oka számunkra a kibeszéletlenség. A Kravcsenko-ügy elfeledése, elhallgatása, zárójelbe tétele azt jelzi, hogy nem néztünk szembe teljes mélységében a II. Világháború után kialakult történelmi helyzetünk azon a kérdéseivel, amelyeket az 1946-os mű annak idején, direkt módon felvetett, a szerző sorsa és a kötet utóélete pedig a maga tragikus fordulataival áttételesen, de nagyon világosan és kegyetlen egyértelműséggel megjelenít.

A KÖNVRŐL:

Viktor Kravcsenko: Én a szabadságot választottam című 1946-os világsikerű könyvét nem véletlenül emlegetik együtt Arthur Koestler Sötétség délben című, 1941-es regényével: ezek a művek elsőként igyekeztek rádöbenteni a világot a szovjetrendszer valódi lényegére, Kravcsenko pedig elsőként – Szolzsenyicin Gulág című művénél jóval előbb – adott hírt első kézből a szovjet lágerek világáról, a totális terror működésének nyers valóságáról. A rendkívül sok hiteles adatot is tartalmazó Oral History memoár kötet személyes hangvétele miatt az olvasó számára átélhetően mutatja be azt a történelmi kort, melyet sztálinizmusnak nevezünk, mely a hatalom részéről soha be nem tartott, csak a diktatúra manipulációs céljaira használt ideológiájával több generáció életét megnyomorította. Parasztok, munkások, katonák, szakértelmiségiek, áldozattá vált hithű kommunisták, tisztességtelen karrieristák, besúgók, besúgottak, gyilkosok, áldozatok és saját életútjának történetei kézzelfoghatóvá teszik számunkra a „fortélyos félelem” által vezérelt totális diktatúrák lélekmérgező térnyerését és működését. A könyv legmegrendítőbb aspektusa az a tapasztalataival való szembenézés és lelkiismereti vívódás, mely Kravcsenkot, az élő lelkiismeretét képviselő cári börtönt megjárt, pártonkívüli, 1905-ös forradalmár édesapja hatására, a hittől a hit elvesztéséig, a nyílt állásfoglalásig elvezeti.

A könyvnek azonban ma nemcsak történeti – politika- és ideológiatörténeti – olvasata a lényeges.

„ÉN A SZABADSÁGOT VÁLASZTOTTAM – egy személyes kiáltvány” SZÍNHÁZI ADAPTÁCIÓJÁRÓL:

Az Én a szabadságot választottam című Kravcsenko-mű színházi adaptációjának üzenete ma egészen más, mint a hidegháború kezdetén, tétje pedig – ha lehet – jóval nagyobb, mint a rendszerek közötti politikai-ideológiai állásfoglalás, létrehozásának célja az, hogy nézőit-hallgatóit szembesítse a közelmúlt azon tendenciáival, amelyek tisztázása nélkül nem lehetséges mai szellemi szituációnk és önidentitásunk világos megfogalmazása.

Nagyon nyersen kifejezve: a totalitárius rendszerek örökségéről, a korábbi rezsím gondolkodásmódbeli következményeinek továbbéléséről, e továbbélő tendenciák „kibeszéléséről” van szó. Meggyőződésünk ugyanis, hogy e „kibeszéletlen” múlt még rejtett terheinek feltárása, megismerése és nyilvános megvitatása nélkül a mai magyar közép- és felsőközépcsőségi gondolkodásban továbbra is megmaradnak azok a feloldatlan görcsök, tovább sodródnak azok a tisztázatlan

problémák, amelyek a fiatalabb és legfiatalabb nemzedéket is akadályozzák abban, hogy a „tisza emlékezet” birtokában definiálja önmagát, helyét a mai magyar szellemi életben.

Kravcsenko kérdése létkérdés: hogyan őrizhető meg és hogyan teremthető újra a „személyes szabadság emlékezete”, a saját döntésre, a saját élet választására való képesség és felelősség kulturális tapasztalata olyan körülmények között, amikor egy totális rendszer mindezt kiiktatandó, szükségtelen rossznak deklarálja?